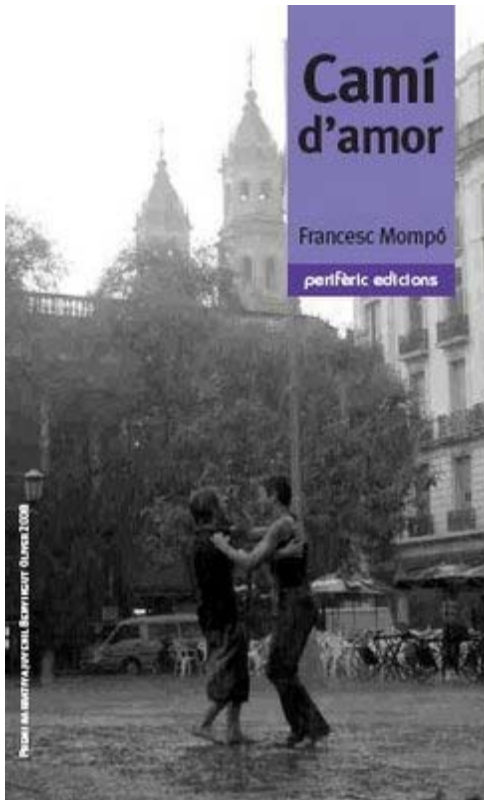

Guies de lectura Perifèric Edicions

Camí d'amor

Francesc Mompó

Guia a càrrec de Mercè Climent i Payà

L'autor

Francesc Mompó i Valls va nàixer a l'Olleria (Vall d'Albaida), al cor de les comarques centrals valencianes. Estudià batxillerat a Albaida i, en acabant, es traslladà a València on es graduà en psicologia. És llicencià en filosofia i ciències de l'educació i més endavant obtingué la titulació de professor de valencià; ocupació que desenvolupa en l'actualitat en un centre de l'Horta. Aquesta faceta docent l'ha dut a ser també responsable d'aula i de facultat en els exàmens de la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià al llarg de quinze anys; corrector d'aquesta prova; professor dels cursos del Pla de Formació Lingüísticotècnica en Valencià del professorat no universitari, o professor dels cursos superiors de la JQCV al col·legi de metges de València. Fruit d'aquesta tasca docent ha estat també la participació com a coautor de llibres de text orientats a l'ESO.

A banda d'aquesta ocupació professional com a docent, ha sabut trobar temps per a participar en revistes i actes civicoculturals. Així, Francesc Mompó té diversos treballs tècnics i de creació publicats: articles de crítica literària a la revista Arana; llibres d'homenatge a Vicent Andrés Estellés, Joan Brossa, Joan Valls i Jordà publicats per la *Forest d'Arana* o poemes publicats en diverses revistes del país com ara *Tendur* o *On brama la tonyina*. Ha participat en diversos actes civicoculturals arreu del país: en les tertúlies poètiques de la Forest d'Arana; en actes organitzats pel col·lectiu *l'Olla*; en homenatges a Fuster, Estellés, Brossa o Joan Valls i en actes organitzats per la *Real Societat Econòmica d'Amics del País*. També ha fet de conferenciant en temes d'animació lectora en diversos instituts de secundària.

I com no, ha conreat la literatura de creació, que ocupa una part essencial de la seua personalitat sense la qual és impossible definir aquest valencià de l'Olleria. Conseqüència d'aquesta exigència de la literatura pròpia és la publicació del poemari *Viàtic marí*, amb què guanyà el premi la Forest d'Arana (1994) o la trilogia d'èxit que componen els títols *Els ulls del llac*, *L'ull de Zeus* i *Terra de déus*. Les novel·les *L'Elegit*, *Els greixets*, *Amable* i *Uendos* són altres de les seues obres més reeixides.

Argument

Mai sabem on ni quan ens sorprendrà l'amor. A Màrius i a Talia els nasqué quasi al mateix temps que els creixien les dents i vestien de colors la vida; al mateix ritme que canviaven la moda d'uns jocs per d'altres més actuals; al mateix ritme que deixaven infantesa per pubertat, i aquesta per adolescència; al mateix ritme que comprava maquillatge l'una i bromera d'afaitar l'altre. Al mateix ritme que deixaven llocs públics i en cercaven de privats; al mateix ritme que deixaven unes etapes escolars per d'altres més avançades.

Però aquest sentiment està ferit per sagetes d'or, de plata i de ferro. Els nostres protagonistes les tastaran totes: saboroses com la mel, arestades com el cantell de les roques muntanyenques, i d'altres amb el regust de ferro rovellat a la boca.

Aconseguiran els nostres protagonistes superar totes les dificultats i ser-ne mereixedors d'una història d'amor tan gran?

Interés formatiu i temàtic

La novel·la *Camí d'amor* a més a més de proporcionar-nos una agradable estona de lectura i oferir-nos un tremp literari de moltíssima dignitat, ens farceix també de tota una infraestructura de valors.

Potser caldria començar parlant de la força de l'amor en el jovent. Veurem com aquest sentiment pur i poderós és capaç de vèncer tots els obstacles que s'hi interposen en la relació. L'amistat és altre dels components que regeixen el comportament dels personatges d'aquesta obra.

Al llarg de la novel·la apareixeran diferents models de famílies, i el comportament dels seus components pel que fa a l'educació dels fills.

El lector també serà testimoni d'alguns retalls de la realitat social com són la influència d'una malaltia greu en el comportament humà; la consciència crítica d'alguns problemes col·lectius com la manipulació política d'interessos ocults o la corrupció urbanística.

Activitats prèvies a la lectura

Aquesta novel·la es compon d'onze capítols els títols temàtics dels quals ens suggereixen la idea del que s'esdevindrà si continuem llegint. L'autor, així, aconsegueix enganxar-nos encara més a la lectura i ens obliga a encetar un nou capítol quan tot just n'hem acabat l'anterior. Els títols són aquests:

CAPÍTOL I. Obrint-se a la vida

CAPÍTOL II. Brollant el verd

CAPÍTOL III. Pell d'aigua

CAPÍTOL IV. Que el vent s'emporte les cendres

CAPÍTOL V. Unes vacances forçoses

CAPÍTOL VI. Separant el foc de la flama

CAPÍTOL VII. Allò que solament tasten els elegits

CAPÍTOL VIII. El ritme de l'estima

CAPÍTOL IX. Desesperació

CAPÍTOL X. I sentia més que mai l'absència de Talia

CAPÍTOL XI. Tota plena de verd

1. Com hem dit els títols donen una pista sobre la trama del capítol següent. Tenint en compte la sinopsi de la contraportada i el que saps sobre l'argument de la novel·la, prova a escriure unes ratlles sobre allò que penses que pot passar en cada capítol.
2. A l'hora de comprar un llibre és molt important una bona portada, és a dir, un títol suggeridor i una il·lustració que impacte. Observa aquests dos aspectes i intenta predir a quin gènere pertany la novel·la que tens al davant. Per què?
3. Fixa't altra vegada en el títol de la novel·la: *Camí d'amor*. El sintagma preposicional *d'amor* segurament ens dóna una pista fiable del contingut de la trama. Però què penses que pot significar el sintagma nominal *camí d'amor*? Per què creus que l'autor ha emprat concretament la paraula *camí* i no d'altres com ara *cel* o *mar*, donant com a possibles títols *Cel d'amor* o *Mar d'amor* respectivament?

4. Francesc Mompó és un escriptor consagrat en l'àmbit de la literatura juvenil en la nostra llengua. En la seua biografia has pogut assabentar-te de les novel·les que ha publicat. Amb esta informació i la que pots trobar al seu bloc: www.francescmompovalls.blogspot.com intenta agrupar les novel·les per gèneres: romàntic, misteri, aventures, ciència-ficció, realista... tenint en compte que cadascuna pot pertànyer a més d'un.
5. Abans que comence la història, l'autor ha inserit una cita d'Ausias March: *Als amadors, amor los assegura / que no hauran en ell seguretat / e en llurs volers no cabrà fermetat. / Doncs, ¿com serà entre ells cosa segura?* Ausias March és un dels més grans poetes de la nostra cultura a qui tots els valencians hauríem de conèixer; et proposem que busques informació sobre aquest poeta. Després intenta explicar el significat dels quatre versos amb què s'enceta la novel·la. Per què penses que l'autor ha fet ús d'aquest poema? Creus que pot tenir a veure amb el gènere o la temàtica de la novel·la?
6. Per un moment pensa quants diners t'ha costat la novel·la. Després reflexiona sobre tot allò que et pot aportar la seua lectura: capacitat de divertir-te i passar-t'ho bé, possibilitat de viure noves experiències, de viatjar a nous llocs i de sentir com a propis els pensaments dels protagonistes. Quants diners necessaries per a dur a terme una mínima part de tot allò que entre la lectura i la teua imaginació t'han fet sentir?

Activitats durant la lectura

L'acció

1. Al llarg de la novel·la apareix (subtilment al principi i amb major virulència cap al final) una variable que té un pes importantíssim en el desenvolupament dels fets. Una vegada hages estat capaç de conscienciar-lo com a lector, et demanem que tornes endarrere en la memòria i recuperes totes aquelles pistes que l'autor t'ha anat deixant i que probablement algunes d'elles t'hauran passat per alt.

2. És evident que el que estàs llegint és una història d'amor entre dos. Ara bé, quin d'ells és conscient primer que està enamorat de l'altre: Màrius o Talia? En quin passatge t'has basat per a deduir-ho?
3. La mare de Màrius és un personatge que no es fa de voler massa per l'actitud que té envers la relació del seu fill cap a una xica d'extracció social més baixa. Tanmateix, no sempre ha estat així. En un principi no s'hi oposava, quan comença a interferir-hi negativament. Per què? Cap al final de la novel·la torna a haver-hi un punt d'inflexió en el comportament de la mare. A què és degut?
4. Els nostres personatges ens són presentats en diverses etapes de la seua vida. Esbrina tres o quatre edats dels personatges i associa'ls a costums habituals que apareixen en la novel·la. Afegeix-hi tu algun costum o joc més que hagueres volgut que hi apareguera.

L'estructura i l'ordre de la novel·la

1. El narrador de la novel·la és un narrador omniscient, que ho sap tot sobre la història i sobre els personatges. Tanmateix, algunes vegades deixa d'explicar alguns fets i són els mateixos personatges qui ens ho contaran, ja siga a través dels seus pensaments o de les converses mantingudes amb d'altres personatges. Identifica alguns fragments que ho exemplifiquen al llarg de la lectura.
2. En *Camí d'amor* l'autor combina perfectament les tres variables de la prosa: narració, descripció i diàleg. D'aquesta manera la novel·la estructuralment aconsegueix credibilitat i solidesa. Localitza en un dels capítols aquests tres enfocaments textuais.
3. Ja hem dit que el narrador és omniscient i ho sap tot dels personatges; no obstant això, de vegades sembla que els pensaments d'ells s'intercalen, com si d'un monòleg interior es tractara. Açò ocorre clarament en les escenes on Màrius ens fa partícips dels seus pensaments durant l'estada a l'hospital. Busca algun d'aquests fragments i comenta'n un.

Els personatges

1. En la vida real podem trobar molts models de famílies. En la novel·la en trobem dos tipus ben diferents: la de Màrius i la de Talia. Descriu-les breument i escriu les tres qualitats més representatives de cadascun dels seus components, incloent-hi els nostres protagonistes.
2. És molt habitual que en les grans històries d'amor com ara Romeu i Julieta, Els amants de Terol o Tristan i Iseo, les famílies d'ambdós amants estiguen enfrontades. També en *Camí d'amor* les famílies de Màrius i Talia s'oposen al festeig dels joves. Explica'n els motius i digues quin personatge de les dues famílies dificulta més la relació. Penses que és just? Per què creus que ho fa? Ha actuat així des que eren xicotets?
3. Fèlix és un personatge secundari de l'obra, no obstant això la seua presència té molta importància ja que interactua directament en la relació amorosa de Màrius i Talia. Per exemple, a l'inici de la novel·la, per culpa del seu nerviosisme característic, tombarà la construcció de daus que Màrius tenia feta i així propiciarà l'encontre, encara que un poc accidentat, entre ell i Talia. Cita altres moments de la trama en què Fèlix ajude perquè la relació d'amor vaja a bon port.
4. La història d'aquesta novel·la és tot un *camí d'amor* entre els seus dos protagonistes: Màrius i Talia. Així i tot si n'hagueres d'escollir un, quin creus que dels dos és el personatge principal de la novel·la? Raona la teua resposta.

El temps i l'espai

1. T'hauràs adonat que la història no s'ubica en un lloc determinat. Fixa't, però, que l'autor va deixant-nos algunes pistes: ciutat menuda propera a València, amb platja, amb un riu a prop, i a més a més amb la possibilitat de l'estudi d'algunes branques universitàries. Amb aquests matisos quines ciutats coneixes que podrien acomplir aquestes condicions?

2. Al llarg de la història d'amor s'intercalen breus escenes on Màrius ens fa partícips de les seues sensacions i dels seus records. Que Màrius està en l'habitació d'un hospital ho sabrem cap al final de la novel·la, on els dos espais temporals es troben per avançar una mica més la història. De fet, els esdeveniments narrats naixen dels records de Màrius. Et demanem que trobes un parell de passatges en què es relacionen els pensaments d'ell des de l'hospital i la trama amorosa narrada en la novel·la.
3. La novel·la està plena de referències temporals que ubiquen la trama en un moment bastant actual de la història: el gran boom de la construcció, la corrupció urbanística, les declaracions d'alguns dirigents polítics com ara: *mort per foc amic*, *danys col·laterals* o *armes de destrucció massiva*. Amb aquestes dades, en quin any del segle XXI situaries la trama. Ves una mica més enllà de les activitats literàries i investiga un poc sobre les declaracions indicades. Per qui i en quin moment de la història foren pronunciades?

Activitats per a després de la lectura

Ara, una vegada has acabat de llegir la història, és el moment de plantejar-te preguntes i activitats al voltant d'ella que segurament et permetran analitzar-la d'una altra manera i traure-li més profit.

1. El somni és un recurs literari que Francesc Mompó utilitza sovint en les seues obres. A través d'ells podem conèixer millor els personatges i els seus pensaments més íntims. A més a més, aquests solen ser premonitoris, és a dir ens avancen els esdeveniments de la trama. El somni apareix al capítol IX, torna'l a llegir detingudament i explica la relació existent entre el somni i la realitat que s'esdevindrà en els pròxims capítols. Si tens curiositat i temps, busca en altres novel·les de l'autor exemples de somnis.

2. Pensa per un moment que ets editor i t'agradaria publicar la segona part de *Camí d'amor*. Vols assegurar-te que el llibre es vendrà molt bé i per això suggereixes a l'autor una continuació interessant. Com podria ser aquesta? Si hagueres de triar el títol per aquesta segona part, quin li posaries?
3. Creus que aquesta novel·la és una típica novel·la romàntica, o trobes alguna característica especial que la fa diferent? Si és així, quina?
4. En el moment més crític de la novel·la, quan Màrius s'assabenta de la gravetat de la malaltia que pateix, decideix mentir a Talia per evitar-li sofriments. Penses que actua correctament? Tu què hagueres fet en el seu lloc?
5. Generalment una narració la podem estructurar en tres parts: introducció o plantejament, nus i desenllaç. Identifica-les en *Camí d'amor*.

Activitats de recerca per a després de la lectura

Les activitats de recerca que proposem a continuació t'ajudaran a entendre millor la novel·la. A més a més, et serviran per aprendre alguns aspectes importants de la nostra llengua, que possiblement t'han passat per alt.

Treballs de llengua

Aquesta novel·la destaca per l'ús d'una llengua culta i àgil al mateix temps. L'autor empra un lèxic molt ric i utilitza sovint frases fetes. D'aquesta manera dona vigor al text i augmenta els recursos lingüístics del lector.

- **Lèxic ric.** Et proposem una llista de paraules perquè busques aquelles que no entengues al diccionari i així ampliaràs el teu lèxic i milloraràs els teus escrits:

A: abillar, acaronar, adonis, afalagador, agosarat, alfarrassar, apaivagar, àpat, ascesi, assetjar, ataüllar, atrafegat, atzucac. **B:** babau, badall, bardissa, bestreta, botxí. **C:** carones, comminar, connivència. **D:**

desempallegar, desgavell, devessall, dringar. **C:** eixorivit, elegia, embadaliment, embolcallar, empipar-se, encimbellar, encomanadís, enderiar, endreçar, engronsar, engrunes, esbandir, esbart, escadussar, escolar (verb), esguard, estimball, estiregassar, eufemisme. **F:** faristol, farmaciola, fatxada, fiblada, fuetada. **G:** galindaina, garbuller, gatzara, gorg, grapejar, groller, guaitar, guarisme, guerxo, gutural. **I:** imbuït, iseta. **J:** jassinada. **LI:** llagastrada, lletania, llucar. **M:** mamprendre, mandrós. **N:** nineta (dels ulls). **O:** oncòleg, oníric. **P:** pandemònim, panteix, penyora, polpís, povil. **Q:** queixos, quequejar. **R:** rastell, rebombori, rebregat, reguitzell, rogallós. **S:** sincinèsia, sotrac, succint, sutja. **T:** tarannà, tata, tendur, torba, tossal, travessa, trompellot, turó. **V:** verm, vogir. **X:** xivarri.

- **Locucions i frases fetes.** Intenta trobar el significat de les següents expressions emprades al llarg de la novel·la. Per ajudar-te un poc en aquesta tasca et proporcionem una segona llista amb les accepcions. Emparella-les.

Expressions: a flor de pell, a males penes, a pleret, a s'endemà, agafar el bou per les banyes, anar de bòlit, anar-se'n en orris, arronsar-se d'espatles, no badar boca, bufar i fer ampolles, covar sota l'ala, de bat a bat, de trinquí, deixar ben alt el pavelló, d'esma, eixir-se'n per la tangent, estar a l'aguait, estar en la figuereta, estar pelat, fer beure oli, fer conxorxa, fer el morro fort, fer la bicicleta, fer la guitza, fer les dentetes llargues, fer l'ullet, fer nosa, fer palès, fer saó, ficar la pota, girar el morro, mocar-se en la màniga, mossegar-se el llavi, no traure trellat, pintar bastos, ser del puntet, tenir mal cos, tenir xamba, tocar mare, traure les favetes de l'olla.

Significats: a estrenar, a poc a poc, acabar bé una cosa, acarar-se al problema, actuar precipitadament, al dia següent, aliar-se, buscar la complicitat d'algú, callar una cosa que vols dir, causar enveja, enganyar sense esperar-t'ho, enfadar-se, enganyar-se, escapolir-se amb excuses, espatllar-se, espavilar-se, estar atent, estar despistat, fer alguna cosa amb molta facilitat, fer notori, fer pagar alguna cosa, la cosa no va bé, manifestar

ignorància o indiferència, maquinalment, molestar, no ser un babau, no tenir diners, no tenir sentit, obert, pràcticament no, preparant el terreny, protegir, romandre callat, sentir-se segur, ser de casa bé, tenir els sentiments alterats, tenir sort, trobar-se malament.

Treballs de cultura popular

Un **hipocorístic** és un nom propi que s'obté deformant el nom per ocupar el lloc en els usos més informals, familiars o afectuosos. La forma d'escurçament tradicional en la nostra llengua és la que es fa per *afèresi*, és a dir, suprimint una o més síl·labes o sons inicials del mot. Així el nom propi de Natàlia ens donarà l'hipocorístic Talia.

En la novel·la trobem alguns hipocorístics més a banda del d'ella, aquestos són: Lena, Meliu i Pep. Intenta esbrinar a quins noms fan referència. Has de tenir en compte que de vegades un hipocorístic pot ser el mateix per a diferents noms.

Nom originari	Hipocorístic
Talia	Natàlia
Lena	
Meliu	
Pep	

Anem més enllà de la novel·la, busca entre els companys de la teua classe 5 possibles hipocorístics en valencià; en cas de no trobar-ne pots intentar inventar-te'ls amb el procediment que s'ha indicat adés.

En coneixies ja alguns hipocorístic en el teu àmbit familiar? I entre els amics? Tots ells estan formats a la valenciana com t'acabem d'explicat? Perquè ho pugues contrastar et posem un exemple: el nom Rafael, en castellà seria Rafa i en valencià, Felo.

Treballs de cultura general

A mesura que avancem en les pàgines d'aquesta novel·la podem apreciar que l'autor té una vasta cultura pel que fa referència a moviments o filosofies artístiques. Observa per exemple aquest fragment extret del capítol 1:

“Dos dotzenes de xiquets s'entestaven delerosament a mostrar que la concepció del món fóra cubista. Globus de tots els colors es disputaven el sostre de l'estança fins que de tant en tant una mà nerviosa en feia petar algun. Rialles i crits de tots els timbres que les tendres cordes vocals podien produir ratllaven l'espai com si foren raigs làser. Trossos de pastissos i de bescuits passaven de les mans a les boques sense que cap lògica les maridara; les engrunes emplenaven de matisos impressionistes les camises: marrons de xocolata, rojos de maduixa i cirera, verds de menta, grocs de llima i taronja de taronja.”

Segurament els termes cubisme i impressionisme et sonen, però saps exactament quin són els trets més característics que defineixen aquestes dos filosofies. Per què creus que l'autor els ha utilitzat per a fer una comparança amb l'aquarel·la infantil que descriu?

Trobem d'altres moviments artístics a l'obra de Francesc Mompó com ara el surrealisme (pàg. 129), l'onirisme (pàg. 25) o l'avantguardisme (pàg.19). De nou, intenta extraure'n les característiques més significatives de cadascun i així entendràs el motiu pel qual l'autor els cita al llarg de l'obra.

Peculiaritats lèxiques

Per llicència literària entenem la llibertat que té un escriptor per utilitzar, deformatar i, fins i tot, generar paraules noves dins la seua obra. Aquestes llicències són utilitzades amb la intenció de remarcar un terme i dotar-lo de major força expressiva. Per exemple, l'autor per a referir-se a un pallaso recorre a l'anglicisme *clown*.

Tot seguit et donem un grapat de termes que Francesc Mompó ha utilitzat en la seua novel·la *Camí d'amor* i et proposem que esbrines quin és el tractament de cadascuna d'elles.

Paraules	Mecanisme
clown	anglicisme
pico	
senyo	
col·le	
in crescendo	
mp3	
calimero (casc)	
in situ	
couché	
PAI	
Adonis (ser un)	

T'ajudem un poc a l'elaboració d'aquesta activitat. Alguns mecanismes emprats per a la generació de nous elements lèxics són: composició, prefixació, sufixació, neologismes, tecnicismes, barbarismes (castellanismes, gal·licismes, anglicismes...), abreviació (sigles i apòcope), recursos estilístics (metàfora, metonímia, sinècdoque, antonomàsia...).